

Dragana Grbić
Balkanološki institut SANU, Beograd
ddgrbic@gmail.com

O antroponimiji Azala*

Apstrakt. U radu se govori o ličnim imenima plemena Azala, koje je živelo na severu Panonije i u rimsko doba činilo veću peregrinu zajednicu u toj rimskoj provinciji. Obično se smatra da je u pitanju panonsko (»ilirsko«) pleme, koje je pod Tiberijem preseljeno u severnu Panoniju iz doline Drave i da ono predstavlja svojevrsno »lingvističko ostrvo« u severnoj Panoniji, budući okruženo keltskim plemenima Boja, Eraviska, Herkunijata. Analizirajući antroponimiju Azala zabeleženu u epigrafskim spomenicima, dolazi se do zaključka da bi taj stav trebalo revidirati, o čemu govori činjenica da se značajan broj nelatinskih ličnih imena kod Azala može smatrati keltskim.

Ključne reči: epihorska antroponimija Azala, latinska epigrafika, rimska provincija Panonija, Azali.

U ovom radu pokušaću da se pozabavim nelatinskim ličnim imenima kod plemena Azala (*Azali*), koje je u rimsko doba bilo organizovano u veću domorodačku zajednicu (*civitas peregrina*) u severnom delu provincije Panonije.¹ Potreba da se ova tema ispita potekla je iz nejasnoće u vezi sa etničkim poreklom i onomastikom Azala. U relevantnoj literaturi antroponimija Azala smatra se nedvosmisleno »ilirskom« i svrstava se u panonsku grupu.² Postoje, međutim, indicije u izvornom materijalu koje ukazuju da njihovo imenovanje nije homogeno. Treba

---

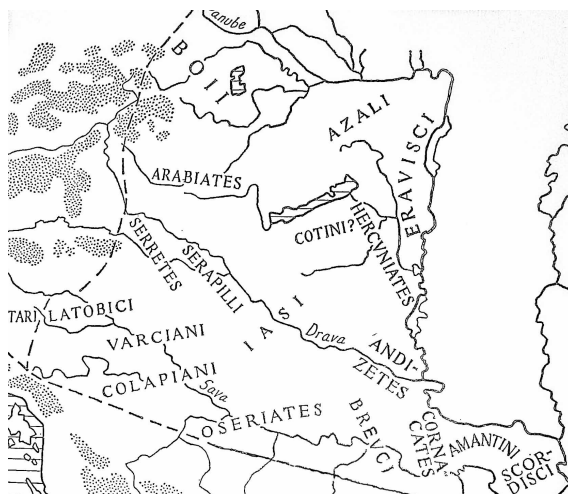
* Članak je rezultat rada na projektu Balkanološkog instituta SANU: *Društvo, duhovno-materijalna kultura i komunikacije u praistoriji i ranoj istoriji Balkana*, br. 177012, finansiranom od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

¹Azali se precizno mogu lokalizovati u područje današnje severne Mađarske, odnosno oblasti Fejér na osnovu podataka u knjiškim izvorima (Plin. *NH* III 147; Ptol. II 15.2) i prema brojnim epigrafskim potvrdama (niže i *CIL* IX 5363), kao i numizmatičkim nalazima – u istom području nađen je novac sa legendom *ANSALI* (Mócsy 1968, col. 345 sa lit.), koji se datuje u vreme Avgusta. Zajednica se prostirala uz dunavsku obalu Estergoma na istoku, a na jugu do Balatona.

² Niže, nap. 6.

pomenuti i to da su noviji epigrafski nalazi upotpunili imenski repertoar ove zajednice i da broj novih domaćih imena nije nimalo beznačajan.

A. Moči insistirao je na tome da je onomastika Azala gotovo isključivo »ilirska«, odnosno panonska,³ te da Azali predstavljaju ilirsku enklavu među keltskim plemenima, »south Pannonian linguistic island in northern Pannonia«.⁴ On se čudio zašto nema jačeg keltskog uticaja na Azale, uzimajući u obzir njihov geografski položaj

između dve jake keltske zajednice, Boja i Eraviska,⁵ i postavlja pitanje da li su Azali uopšte živeli na Dunavu u vreme dolaska Kelta u te krajeve.⁶

³ Ovde treba razjasniti šta se pod terminom *ilirski* podrazumeva, budući da se i danas u naučnoj literaturi on neprecizno upotrebljava. Kod antičkih pisaca rimskoga doba termini *Ilirik* i *ilirski* imali su isključivo administrativno značenje i stoga je pogrešno smatrati jedinstvenim »ilirskim« jezičkim prostorom čitavo područje rimske provincije Ilirika, koja se nakon Avgustovih osvajanja protezala od Jadrana do Dunava, upor. KRONASSER 1965. U novijim istraživanjima domorodačkih jezika provincije Ilirika primenjuje se metod imenskih oblasti budući da su relikti tih jezika sačuvani isključivo u onomastičkom materijalu latinskih natpisa. Na osnovu karakterističnog imenskog repertoara izdvojene su četiri imenske oblasti (1. jugoistočna: teritorija nekadašnje ilirske kraljevine; 2. dalmatsko-panonska; 3. severnojadranska; 4. norička) koje bi se mogle povezati sa četiri velike etničke grupe, Ilirima (*Illyrii proprie dicti*), Panoncima (u koje bi spadali i Dalmati), Liburnima, i Keltima, v. KATIČIĆ 1964; 1962; 1976 (upor. LOMA 2003–2004, 36–37). Posle podele Ilirika u poslednjim godinama Avgustove vladavine na dve provincije, Dalmaciju i Panoniju, pleme Panonaca je delom pripalo Panoniji a delom Dalmaciji.

⁴ MÓCSY 1974, 56; upor. MÓCSY *ad* FITZ 1977, 402: »Il y a là aussi une séparation absolue entre les noms celtiques des *Arauisi* et les noms illyriens des *Azali*«.

⁵ Osim ova dva plemena, susedi Azala su bili i keltski Herkunijati. Za etnonim vidi ANREITER 2001, 167.

⁶ MÓCSY 1968, col. 345.

Vodeći se ovom idejom, isti autor kasnije je izneo hipotezu da je pleme Azala bilo preseljeno iz Posavine nakon Tiberijevih osvajanja u Panonskom ratu (13–9. pre Hr.),⁷ ali ova pretpostavka nije potkrepljena valjanim argumentima.⁸ Protiv Močijeve teorije da su Azali preseljeni iz doline Save govori pre svega jedan važan pasus iz Strabona, gde geograf navodi plemena prema njihovoj etničkoj pripadnosti: ἔθνη δ' ἐστὶ τῶν Παννονίων Βρεῦκοι καὶ Ἀνδιζήτιοι καὶ Διτίωνες καὶ Πειροῦσται καὶ Μαζαῖοι καὶ Δαισιτιᾶται, ὧν Βάτων ἡγεμῶν, καὶ ἄλλα ἀσημότερα μικρά, ἃ διατείνει μέχρι Δαλματίας.⁹ Ovo je jedno od najranijih svedočanstava o Panoncima, i odnosi se na vreme pre podele Ilirika na Dalmaciju i Panoniju.¹⁰ Dalje, u opisu provincije Panonije Plinije Stariji naveo je plemena u Posavini i Podravini (NH III 147) prema geografskom redosledu koji je mogao utvrditi prema Agripinoj karti. Vidimo da se Azali ne pominju nigde u Posavini u vreme Tiberijevih osvajanja. Ne vidim teškoće u tome da su Azali, u vreme uspostavljanja rimske vlasti, živeli na Dunavu, i da su došli rano pod rimsku upravu najverovatnije mirnim putem, kao i njihovi najbliži susedi Eravisci. Uostalom, Plinije ih pominje u formuli provincije Panonije.¹¹

---

⁷ MÓCSY 1974, 55, nap. 7. i ad FITZ 1977, 402. Upor. WILKES 1992, 81: »a people called the Azali, Illyrians transported there from southern Pannonia during the wars of conquest under Augustus and settled near the Danube between two Celtic groups, Boii in the west and Eravisci in the east«; WILKES 1996, (CAH X²), 563: »Pannonia, where the Boii and the Eravisci are found separated by the Illyrian Azali, the latter perhaps transported there during the *Bellum Pannonicum* of 14–9...«; upor. *ibid.* 579; KATIČIĆ 1976, 182; MEID 2005, 42 (i drugde); ANREITER 2001, 34: »Pannonischer (i s.v. nicht-keltischer) Stamm«, i dr.

⁸ MÓCSY 1974, 55 sa nap. 7. O tome ću govoriti na drugom mestu: *Plemenske zajednice u Iliriku. Predurbane administrativne strukture u rimskim provincijama između Jadrana i Dunava* (u pripremi).

⁹ Strab. VII 5. 3. upor. KATIČIĆ 1978, 162.

¹⁰ SYME (1931) 1971, 140–142. Dalmacija označava zemlju Dalmata a ne potonju provinciju.

¹¹ Kasnije proširenje Panonije odnosi se na područje uz Norik. Plinijev tekst takođe kazuje koje je područje u pitanju: NH III 147 *Noricis iunguntur lacus Pelso, deserta Boiorum; iam tamen colonia Divi Claudii Savaria et oppido Scarabantia Iulia habitantur.*

Što se tiče onomastike, ako se pažljivije pregleda imenski materijal koji se može pripisati Azalima, postaje jasno da keltskih imena među pripadnicima ove zajednice ima dovoljno, te da je teško, možda i pogrešno govoriti o panonskoj («ilirskoj») etničkoj pripadnosti stanovništva ove zajednice, kako se to obično čini. Strogo uzev, keltska imena su ona koja imaju keltsku etimologiju. Međutim, keltskim se mogu smatrati i ona imena koja su karakteristična za područja na kojima su živeli Kelti (Norik, Galija, Britanija, sev. Italija), tj. ona koja ulaze u imensku oblast koja se može pripisati Keltima.¹²

Većina panonskih imena koja su epigrafski potvrđena kod Azala: *Bato*, *Dases* (*Dasent-*), *Dasmenus*, *Liccaius* (KATIČIĆ 1978), karakteristična su za dalmatsko-panonsko imensko područje, ali se pojedina javljaju i u drugim imenskim oblastima, npr. u jugoistočnoj (KATIČIĆ 1965). Samo jedan manji broj imena ne javlja se drugde, a i neka od tih mogu se vezati za skupine koje su posvedočene; većina ovakvih imena javlja se samo jedanput. S druge strane, kako ćemo videti, vrlo veliki broj nelatinskih ličnih imena kod Azala ima analogije u oblastima sa kompaktnom keltskom onomastikom, pre svega u Noriku i severozapadnoj Panoniji,

¹² Upor. npr. KATIČIĆ 1965, 56; 1966, 145. Keltolozi su inače skloni da keltskim smatraju samo ona imena koja imaju keltsku etimologiju.

zatim u Galiji, severnoj Italiji, Hispaniji, Britaniji... U najboljem slučaju, u pitanju može biti mešovita populacija, *populus mixtus*. Sam Moči izdvaja nekoliko keltskih imena kod Azala: *Atto*, *Aturo*, *Busturo*, *Vivenia*, zatim fantomsko †*Ciliunus* i ime *Saco*. Ne treba zanemariti činjenicu da se kod susednog plemena Eraviska, koje se bez dvojbe u literaturi smatra keltskim, javljaju panonska imena. Tako je, na primer, kod njih posvedočeno vrlo rasprostranjeno ime *Bato*, ali i druga imena (i imenski elementi) koja pripadaju panonsko-dalmatskom onomastičkom sistemu, npr. *An(n)a*. Sasvim je verovatno da su se Kelti, kako i Majd ističe, naselili na panonskom supstratu.¹³ Dalje, treba imati u vidu specifičnu situaciju u onomastici Podrinja, i načelno, istoka provincije Dalmacije, na koju je prvi ukazao G. Alfeldi,¹⁴ gde dominantnu grupu čine srednjodalmatska imena, ali je i keltska komponenta vrlo jaka.

Valjalo bi osvrnuti se, sasvim ukratko, na ime plemena. Etnonim je posvedočen u obliku *Azali* i *Asali*, *ANSALI* na novcu,¹⁵ zatim, Ἀζαλοι (Ptol. II 15.2). Prema Majeru (MAYER 1957, 16) **ad < *od*; dovodi se u vezu sa ὄζω; ANRAJTER 2001, 34–35: panonska afrikata /z/ < /di/. U vezi sa imenom plemena je toponim *Adiavum*¹⁶ (ANREITER 2001, 23), mesto između *Crumerum*-a¹⁷ i *Brigeciona*,¹⁸ po kojem je, kako neki autori smatraju,¹⁹ pleme Azala ponelo ime. Delamar, u jednom novijem članku (DELAMARRE 2009), osvrćući se na pojedine toponime koji su obrađeni u Anrajterovoj knjizi, nalazi keltsku etimologiju za više toponima koji se smatraju panonskim; među njima je i *Adiavum* (DELAMARRE 2009).²⁰

* * *

¹³ MEID 2005, 42, nap. 45: »Da die Kelten auf pannonischem substrat siedelte, ist die einfache Annahme, daß sich hier eine Gruppe der Vorbevölkerung erhalten hat.« upor. FITZ 1977.

¹⁴ ALFÖLDY 1964, 96–101; KATIČIĆ 1976, 161–162, 181; LOMA 1992; LOMA 2003–2004; LOMA 2005, 12–14; LOMA 2009.

¹⁵ MÓCSY 1968, 345; upor. gore, nap. 1.

¹⁶ *It. Ant.* 246; *Not. Dign. Occ.* XXXIII 8. 29; *Odiavum* (Almásfüzitő), upor. *col(legium) fab(rum) Odiavensi(e)l(ium)*. MÓCSY 1959, 58.

¹⁷ ANREITER 2001, 56–57.

¹⁸ ANREITER 2001, 60–162.

¹⁹ MÓCSY 1962, 606; 1968, 344; upor. MEID 2005, 24.

²⁰ »*Ad-iāvo-n est donc probablement un 'établissement d'*Ad-iāvo-s«.

Kada se govori o epigrafskom materijalu indigenih plemenskih struktura, nameće se pitanje sa kolikim stepenom sigurnosti se pojedini natpisi sa teritorije smeju pripisati određenoj zajednici, budući da često nije jasno gde plemenska teritorija prestaje. Shodno tome, imenski repertoar Azala, dobijen iz epigrafskog materijala, podelili smo na dve grupe: u grupu I uvrstili smo lična imena čija je atribucija Azalima sigurna, na osnovu toga što je pripadnost toj zajednici eksplicitno iskazana u natpisu,²¹ a u grupu II smestili smo imena koja su zabeležena u epigrafskim spomenicima koji su nađeni na teritoriji koja se pripisuje zajednici. Odnos ukupnog broja imena dveju grupa gotovo je ravnomeran, što bi trebalo istaći.²² U plemensku teritoriju, kako je Moči (Mócsy 1959, 55) odredio, spadala bi sledeća mesta: Piliscsaba, Sikátor, Ászár, Brigetio, Környe, Tata, Szomód, Dunaszentmiklós, Nyergesújfalu, Sárísáp, Esztergom, Tatabánya, Csapdi, Gyermely, Öskü, Pusztasomodor. Teritorija zajednice mogla bi se oivičiti i na osnovu miljokaza »a *Brigetione*« — na teritoriji Azala: *CIL* III 4631, 4634, 11338 (Csév); *CIL* III 11340. Na istoku se azalska teritorija završavala kod današnjeg Estergoma na Dunavu, odakle se ka unutrašnjosti protezala prema jugozapadu do Balatona, a graničila se istim pravcem sa susednom zajednicom Eraviska, koja se prostirala uz rečnu obalu, nizvodno od velike okuke Dunava. Nakon podele provincije Panonije na dva dela u vreme Trajana, između ove dve zajednice, po svemu sudeći, prolazila je provincijska granica: zajednica Azala pripala je Gornjoj Panoniji, dok su njihovi susedi Eravisci pripali Donjoj.

Isključili smo natpise koji pripadaju vojnicima i doseljenicima, kao i latinska imena. Kada su u pitanju latinska imena, ovde ćemo pomenuti ona koja su posvedočena kod domorodačkog stanovništva. Javljaju se: *Acutus/Acuta*,²³ *Gemellus*, *Ianuarina*, *Iucundus*, *Ingenuus*, *Festus*, *Fuscus*,

---

²¹ Upor. KATIČIĆ 1964, 11–12.

²² Tome svakako doprinosi izrazito veliki broj vojničkih diploma za ovu zajednicu, što nije sasvim uobičajeno: pored Azala, samo još njihovi susedi Eravisci imaju toliko diploma, što govori o posebnom tretmanu ovih dveju zajednica.

²³ *OPEL* I 18; KAJANTO 1965, 249; upor. ALFÖLDY 1969, 141. Upor. *Acutus* (*DAG* 198, 273, 333, 1072); *Acutia* (*DAG* 634), *Acutius*, *-ia* (*DAG* 949, 1106). Niže, *Lucius*.

*Niger, Optimus, Pacata, Primus, Respectus, Romanus, Similis, Tertius, Toria, Ursius/Ursio,*²⁴ *Valens, Valentinus, Viator, Victor.*

GRUPA I. Lična (ne-latinska) imena Azala čije je poreklo eksplicitno navedeno u natpisima

Aicca — RIU 76: *Aicca Cansali f(ilia) | Asalia an(n)oru\m XL Racio. OPEL I 60* (samo ovaj natpis). MEID 2005, 214, 250, n. 212 ovo ime smešta među neizvesne potvrde zbog toga što su imena oca i muža nekeltiska. Prema njemu, u pitanju može biti sinkopirano ime *Aiucca, *A(i)iuca*, od: **aiu-*, koje je u susedstvu posvedočeno kod plemena Boja (*CIL III 14359, 21*); upor. MEID 2005, 213–4 (kod Boja je često pojednostavljivanje *geminata*). Zatim, drugde u Panoniji posvedočena su imena ove skupine: *Aia, Aio, Aiulo, Aiconius* (*CIL III 3853*; KATIČIĆ 1968, 65–66, upor. *OPEL I 60–62*). Nedavno je posvedočeno još jedanput u Akvinkumu: *Aiiuco* (*AE 2010, 1318*). Od balkanskih provincija javlja se samo u severoistočnoj Dalmaciji, gde ima tragova keltske antroponimije (upor. gore): u mestu Visibaba kod Požege posvedočeno je ime *Aioia* (ALFÖLDY 1964, 97); upor. DELAMARRE 2003, 36: lat. *aetas* 'âge', *aevvm*, gr. *aion*, skr. *ayu-* od: **h₂eju-*; *Aiiu, Aiunus* (*CIL XIII 3280*), *Αιουνιαι* dat. (ELLIS EVANS 1967, 432), *Aiiucco, Aiucîa, Aiul(us), Αιοουσα* (G-227), *Aiusia* (*CIL V 8128*), *Aiiuua, Aio, Aiiia, Aioio-rix*. Za *-icc-*: ELLIS EVANS 1967, 356: *Itaiccus*. KATIČIĆ 1968, 65–66. DELAMARRE 2004, 224. Može se smatrati keltskim.

Atta — *CIL XVI 96: Atta Nivionis f. Azalus. *atta-, *atti(o)-: »otac, roditelj«*; DELAMARRE 2003, 59; 2004, 230 (*DAG, index*); *EDPC 46* (upor. KAJANTO 1965, 35, 141); MEID 2005, 253–254: *At(t)a, At(t)o, Attius, Attuia, Aturo*. Javlja se još jedanput u Brigeconu (*CIL III 11049*). Inače, ime je dobro posvedočeno u Panoniji: *OPEL I 205 i 215* (karta). Majd (MEID 2005, 253) kaže da bi na ovom mestu ime moglo biti i panonsko s obzirom na plemensku pripadnost »panonskim« Azalima, ali ga unosi u svoj katalog u grupu 3.

Atto — *RMD 223, dete recipijenta vojničke diplome (v. Dases, Matena)*. MEID 2005, 253. Skupina je posvedočena u Noriku, Britaniji i Galiji,

²⁴ KAJANTO 1965, 330; doduše, dobro je posvedočeno kod domaćeg stanovništva, npr. potvrde u Dalmaciji: ALFÖLDY 1969, 317; upor. ALFÖLDY 1969, 317–318; MÓCSY 1959, 194; *OPEL IV 187*. Upor. potvrde imena ove skupine u *DAG* (DELAMARRE 2004, 287); popularno je u keltskim sredinama.

HOLDER I 276; DAG 202, 409, 636, 747, 953, 1062, 1110, 1258; KATIČIĆ 1966, 150; 1976, 182. Ime je keltsko (upor. gore, *Atta*).

Breucus — CIL XVI 49: *Tutulae Breuci filiae ... Azal(ae)*. Upor. vojničku diplomu iz Brigecciona: *Gemello Breuci filio Pannon(io)* (CIL XVI 69). Etonim *Breucus* (ANREITER 2001, 37–39) posvedočen je više puta kao lično ime i kod drugih plemena u Panoniji, npr. kod Andizeta, Kornakata (MÓCSY 1959, 167). Za distribuciju v. OPEL I 319.

Busturo — CIL XVI 104: *Ursioni Busturoni(s) filio Azalo* (upor. MÓCSY 1959, 217, 77; OPEL I 324). DELAMARRE 2003, 244: *bust-* : *buss-*; MEID 2005, 128, **bussu-* 'lip, kiss'; EDPC 84–85. Osim u ovoj diplomu, ime je posvedočeno još jednom u Panoniji, u mestu Pilismarót na teritoriji Azala (RIU 802). Javlja se u Noriku: *Busturus* (CIL III 11740); *Bu(s)tura* (CIL III 11568); *Bustur{ilo}*; u Dakiji je posvedočeno na diplomi jednog vojnika čiji je *origo Pannonius: Busturio* (CIL XVI 185), Rusu ga smatra keltskim (RUSSU 1941; RUSSU *ad IDR* I 134) (upor. FALILEYEV 2007, 66: »there is no doubt that the tribe is in fact Pannonian«). *Butiro* (-uro), *Batturrus*, *Busturo*, *Bussullus*, -a (ELLIS EVANS 1967, 411); *Bussugnata* (ELLIS EVANS 1967, 208; DAG 244); *Bussumar(i)us* (ELLIS EVANS 1967, 225, 228, 246; DAG 243); *Buscilla* (ELLIS EVANS 1967, 316; DAG 144). Upor. OPEL I 329–330.

Cansalus — RIU 76: *Aicca Cansali f. Asalia*. Nije posvedočeno drugde. Majd ga povezuje sa *Cansauna* (RIU 1153) koje je posvedočeno jedanput u Intercizi (MEID 2005, 250, nap. 212, komentar uz ime *Aicca*, »einheimisch«). Prema *a* vokalizmu, Majd smatra ime panonskim.

Cuso — B. PFERDEHIRT, *Römische Militärdiplome und Entlassungs-urkunden in der Sammlung des Römisch-Germanischen Zentralmuseums*, Mainz 2004, br. 32: *Octavio Cusonis filio Asalo*, recipijent vojničke diplome. MEID 2005, 266–267 (*Cusa*, *Cusius*, *Cusaia*); *Couso* (CIL III 5105), KATIČIĆ 1966, 148; KATIČIĆ 1976, 182; AIJ 105; posvedočeno je u Noriku: CIL III 14106 = ILLPRON 1821. Cf. HOLDER I, 1151. Bez sumnje, u pitanju je keltsko ime. Prema Katičiću (KATIČIĆ 1966, 153) imena ove skupine javljaju se »na mestima sa kompaktnom keltskom onomastikom«. Upor. toponime *Cusum* (ANREITER 2001, 59–60), *Cus-dunum* (HOLDER I 1206). *Cusus* se javlja u Brigeccionu (CIL III 4330 = RIU 548). Za varijante upor. OPEL II 89.

Cot[---] — (SCHOBER 1923, 128; MÓCSY 1959, br. 165/2, 183, 264:

Cot*[...]s | *N[urti?]*s* *f(ilius)* | *As[a][i]*[*ius*] *an(norum)* *LVII h(ic) s(itus) e(st) Ciliunus posuit*). Za imena na *Coto-*: ELLIS EVANS 1967, 342, *coto-cotu*, **cotto-* 'star', upor. *Coton(ia)* (RIU 185), *Cotonius* (RIU 185); upor. imena na *Cot-* u indeksu DAG (DELAMARRE 2004, 243). Močijeva dopuna ovog imena, *Coto[ma]*s? nije pouzdana, kao što nisu ni ostale predložene dopune imena u ovom natpisu. Naime, ime *Nurtes*, koje je Moči uneo u katalog (MÓCSY 1959, 183), nije posvedočeno nigde, a ime †*Ciliunus*, Majd (MEID 2005, 264) je s pravom označio kao »ghost name«; oba treba izbaciti sa spiska. Posvedočeno je jednom u Dakiji (CIL III 1406. FALILEYEV 2007, 73). U epigrafskoj bazi EDH dato je čitanje: *Cot[---]s* | *Me[---]* | *A[---]* | *an(norum?)* [---] | *I(?)L(?)I(?)*[---], a baza LUPA, r.1: *Cota[.].s*. Površina natpisa je teško oštećena.²⁵

Dasas (*Dasent-*), *Dasius* — Kod Azala se ime javlja u dve vojničke diplome: *Dasenti Liccai f(ilio) Pannon(io)* (RMD 223) (v. niže *Matena*, *Atto*, *Ruma*, *Sibulla*). Mesto nalaza: Tata. — *Tertio Dasent<is> [f(ilio) Azalo?]* (RMD 406). Osim toga, posvedočeno je još dva puta na teritoriji zajednice Azala: *Bato Dasentis filius* (RIU 689). Mesto nalaza: Környe. — *Dasius Tasti f.* CIL III 4282 = RIU 690. Mesto nalaza: Tata (Környe ?): *D(is) M(anibus)* | *Dasi Tasti vixit l annos Lj,ĳXX Ann|a Sammonis co(n)iu(x) | et Aurelius Capito | (h)eredes tit(u)lum | faciendum | curaverunt | ex voluptate (!) | testamenti*. U pitanju je karakteristično dalmatsko-panonsko ime (KATIČIĆ 1963, 268; KATIČIĆ 1964, 28; KATIČIĆ 1965, 70; KATIČIĆ 1978, 181).

Dasmenus — CIL XVI 97: *Dasmenus Festi f. Azalus*. Ime pripada dalmatsko-panonskom imenskom sistemu, u pitanju je karakteristično ime (KATIČIĆ 1978, 181).

Etdeidatis? (gen.) — RMD 223: ime zabeleženo u vojničkoj diplomu kao patronimik žene (niže: *Matena*) iz zajednice Azala. Ovo je jedina potvrda. U Panoniji se javlja ime *Deida* (RIU 1223, *Intercisa*). *Hispania citerior: Deidamia* (HispEp 19371).

Gallunus — AE 1997, 1264 = TRHR 120. Mesto nalaza: Solva, Esztergom, Bánom. MEID 2005, 196; OPEL II 160. *Galunus* se javlja u Igu (AIJ 141), KATIČIĆ 1968, 82.

Liccaius — Kod Azala ime je posvedočeno u vojničkim diplomama CIL XVI 99: *Victori Liccai f. Azalo (Brigetio, Szóny)* i RMD 223: *Dasenti*

²⁵ Fotografija spomenika: www.ubi-erat-lupa.org/img/monuments/3251-3.jpg. Površina je teško oštećena.

Liccai f. (patronimik); i tri puta na teritoriji zajednice: *Licaius* — RIU 714 (v. niže, *Varzia*). Mesto nalaza: Szomód; — AE 1997, 1264 = TRHR 120 (v. *Gallunus*). Mesto nalaza: *Solva*. — CIL III 3665 = RIU 756 (*Crumerum*, Nyergesújfalu). Karakteristično ime za panonsko-dalmatski imenski sistem, jezgreno područje mu je severno od Save, ali se javlja i u drugim oblastima (KATIČIĆ 1964, 20; 1965, 70–71; 1976, 181).

Lucca — CIL XVI 49 (f. *Azal.*, otac *Lucco Treni f. Dobunnus*). DELAMARRE 2003, 210. MEID 2005, 274–275: *Lucco*, *Lucca*. DAG 1283; upor. npr. *Lucco* (DAG 706, 1283); *Luccus* (DAG 746, 819, 1283); *Lucconia* (DAG 1355); *Lucconius* (DAG 216, 1130) (DELAMARRE 2004, 257).

Lucius — CIL XVI 180: *Fusco Luci f(ilio) Azalo*; posvedočeno je osim toga još jednom, na teritoriji zajednice: *Acuta Luci f.* AE 1997, 1264 = TRHR 120 (*Solva*, Esztergom). MÓCSY 1969, 179. Moči ga je svrstao među domaća imena u ilirskim sredinama (MÓCSY 1959, 217, 77). KATIČIĆ 1968, 84 kaže: »ostaje nerazumljivo na temelju čega Moči dolazi do zaključka da je to ilirsko ime«. Prema Katičiću, u pitanju je keltsko ime, homofono latinskom premenu (KATIČIĆ 1966, 156–157; KATIČIĆ 1968, 84 Ig i Galija); međutim upor. MEID 2005, 257. Za kelt. upor. ELLIS EVANS 1967, 303: »one of those names which were common to Celtic and Italic«; DELAMARRE 2003, 210: *Lucus*, *Lucius*, *Lucco* (v. gore), *Lucceius*, *Lucanus*, *Lucana*, *Bano-lucci*, etc., *Locco*, *Locceius*, *Loco*. Za distribuciju v. OPEL III 36. Za *Lucius* u Galiji v. DAG 216, 420, 966 i var. DELAMARRE 2004, 257. Upor. raspodelu u Dalmaciji: ALFÖLDY 1969, 233.

Marsua — ECK / PANGERL 2011, 221–225. Recipijent vojničke diplome iz 110. godine: *Marsuae Calvi f(ilio) Azal(o) | et Antoniae Mahechi fil(iae) ux(ori) e(ius) CAP or CAR[3] | et Ingenuo f(ilio) eius et Munno f(ilio) ei[us]*. Ime *Marsua* (*Marsyas*) posvedočeno je u Španiji (CIL II 558; CIL II²/5, 1224, lib.) i u Italiji (CIL VI 5419; 26832; CIL IX 706; CIL XIV 4098). *Calvus* je latinsko (KAJANTO 1965, 235), ali se javlja često u keltskim sredinama (upor. ALFÖLDY 1969, 163, npr. u Noriku: *Calu-*, v. OPEL II 2; u Brigeionu: CIL III 11051, *Caluo/-uus*). Patronimik žene recipijenta, *Mahechus*, prema Eku bi bio »bisher unbekannt«; ime bi pak moglo biti varijanta od *Mahes*, *Mahetis*, koje se javlja u Italiji, Hispaniji, Galiji, u Germaniji; posvedočeno je i *Mahenis*; *Mahaia* (DAG 217); *Mahes* (DAG 217, 385) Takođe, poreklo žene nije sasvim jasno. Izdavači ostavljaju dve mogućnosti: CAR[...] ili CAP[...], pretpostavljajući da bi se moglo

odnositi ili na mesto *Cardellaca / Cardabiaca*²⁶ koje se ubicira u mesto Tokod, upravo na teritoriji zajednice Azala, ili na Karnuntum. Za varijante upor. OPEL IV 60.

Matena — RMD 223: *Dasenti Liccai f(ilio) Pannon(io) | et Matenae Etdeidati(s) fil(iae) uxori eius Azal(ae) | et Attoni f(ilio) eius et Rumae fil(iae) eius | et Sibullae fil(iae) eius*. MEID 2005, 234–235, s.v. *Mat(t)*-. Izvedeno od keltskog *mat-*: ELLIS EVANS 1967, 230–231; EDPC 251. upor. *Madena*.

Munnus — ECK / PANGERL 2011, 221–225 (v. *Marsua*). Verovatno panonsko. U području zajednice Azala, u mestu Környe (RIU 681) posvedočeno je još jedanput, kao kognomen, u obliku *Munna* (*Septimia*, ž.); upor. OPEL III 90. U Dalmaciji: npr. *Munnius* (KATIČIĆ 1962, 108; ALFÖLDY 1969); *Munnius et Gentius* (CIL III 8437); *M. Munnius Buccio* (AE 1961, 257); *Munni(u)s(?)* (AE 1940, 114, *Germania*); CIL III 2955; doduše upor. *Munnius* (DAG 220); *Munnis* (DAG 1135, 1289; DELAMARRE 2004) često je i na Iberskom poluostrvu. OPEL IV 90.

Nivio — CIL XVI 96. Javlja se kao patronimik recipijenta diplome: *Attae Nivionis f. Azalo*. Ime je posvedočeno u Noriku: CIL III 5564; CIL III 13707 (*Nivius, Noricus natione*) i u Hispaniji (CIL II 2469); upor. OPEL III 103.

Racio — RIU 769: *Aicca Cansali f. Asalia*. Mesto nalaza: Sárísáp. OPEL IV 22. Moči (MÓCSY 1959, 55, 187, br. 171/1) navodi ovo ime kao panonsko, dovodeći ga pogrešno u vezu sa imenom *Precio* (CIL III 3400). Ime je u vezi sa *Racco* (CIL III 5638 = ILLPRON 1327), *Racconius* (CIL III 5638), posvedočenim u Noriku. DELAMARRE 2003, 45: **raco-* '?'

Ruma — RMD 223, vojnička diploma, dete recipijenta (v. *Dasas, Matena*). Ime je posvedočeno u Noriku: OPEL IV 36: CIL III 5350 = ILLPRON 737 i: *Rumo* (CIL III 4966 = ILLPRON 836; AIJ 75), upor. DAG 1298; u Narbonskoj Galiji (CIL XII 5093); *Rumius* (DAG 1073); KATIČIĆ 1966, 153. **rūmo-*: 'Rim', 'Rimljanin'. Upor. KAJANTO 1965, 226.

Sibulla — RMD 223 (v. *Dasas, Matena*). OPEL IV 80. Ime je posvedočeno i u Akvinkumu (*TitAq* II, 2010, 738), a van Panonije javlja se u Noriku (HOLZNER / WEBER, AEA, RÖ 31, 2008, 216, br. 176) i u Reciji (CIL III 5877). *Sibylla* (CIL XIII 3183,2). *Valeria Sibula* (AE 2010, 1314). Upor. *Deae Silbulc(a)e(?)* (AE 1963, 46). Kod Azala je ime, osim u ovoj vojničkoj diplomi, posvedočeno u još jednom natpisu koji je nađen u

²⁶ *Not. Dign. Occ.* 32.50; *Tab. Peut.*; *Rav.* 4.20. ANREITER 2001, 210.

mestu Csákberény (RIU 1406: *Sibulla Iopari f.*). Prema Močiju, to mesto može pripadati i teritoriji Azala, budući da se nalazi na granici sa Eraviscima.²⁷ Shodno tome, u spisak smo uneli i ime *Ioparus*.

Siusius — RMD 430: *Nigro Siusi f. Azalo*. Diploma je nađena u Araboni. Za keltska imena na *Siu-* MEID 2005, 288, s.v. *Siuppus* (*Eraviscus*, CIL XVI 179, cf. DAG 1304); cf. *Siunia* (*Celeia*, Norik, CIL III 5393). KATIČIĆ 1966, 153. *Siui*[--- (DAG 1145); *Siuitus* (DAG 975); *Siuppus*; toponim: *Siuriacum* (DAG 369) (DELAMARRE 2004, 276). HOLDER II 1590. OPEL IV 85.

Solva — RIU 790: *Solva | Iucundi | princ(ipis) Azali(orum?) | f(ilia) ann(orum) IIX | pater pos(u)it*. Mesto nalaza: *Solva*, Esztergom (v. niže *Talalnus*). U pitanju je nadgrobni spomenik ćerke princepsa zajednice Azala: *Solva Iucundi*. Ime *Solva* moglo bi biti keltsko, što bi se moglo pretpostaviti prema istoimenom gradu u Noriku (*Flavia Solva*). Takođe, toponim *Solva* postoji i na teritoriji Azala (*Solva*, Esztergom),²⁸ upor. ANREITER 2001, 218–9: Celt. **solua* < **selua* »(Grund)-Besitz?«, FALILEYEV 2007, 132. OPEL IV 88 upor. *Solvedus*, *Solvorionius*.

Talalnus — AE 1997, 1261 = TRHR 117. Mesto nalaza: *Solva*, Esztergom, nekropola Bánom, 1989. godine. Javlja se kao patronimik princepsa peregrine zajednice Azala: *Iucundo Talal|ni f(ilio) [[pricipi]] civ|itatis Azalior|um...* Ista ličnost posvedočena je i u natpisu RIU 790 (gore, s.v. *Solva*). Od **tlā/tala* (**telh2/tl*h2*). Upor. ELLIS EVANS 1967, 259; **talo-* / *talu-* ('forehead, front'); DELAMARRE 2003, 288; MEID 2005, 153 i 290, u katalogu, s.v. *Talanus*, *Talasmus*, *Talasius*, navodi da bi moglo biti i panonsko (upor. *ibid.* 30); *Talo-*; EDPC 367; DELAMARRE 2010–2012, 117–120. U Panoniji se javlja *Talan[us]* (RIU 1416, Várpalota), zatim, u Dalmaciji, ime *Talanius* nosi jedan vojnik iz zajednice Dokleata (CIL XIII 7039). FALILEYEV 2007, 141. *Talanio*: *Talanus* (CIL XIII 3541, Belgica); CIL XIII 7039; Hispanija: *Talanius* (ILER 6821), *Tal(ania)* (ILER 6821), *Talantea* (EE VIII 282), *Talaic[ ]* (AE 1990, 798).

Tutula — CIL XVI 49: *Tutula Breuci f. Azala*, žena vojnika iz plemena keltskih Dobuna (*Lucco Treni f. Dobunno*) koji se naselio na mestu gde je otpušten (MÓCSY 1959, 194). Ime je izvedeno od *teut-/tout-/tut-* (= narod,

²⁷ MÓCSY 1959, 56 »In der Gegend von Csákberény... dringt das Gebiet der Azalen östlich ein wenig in das der Eravisker ein.«

²⁸ Ptol. II 16.4: *It. Ant.* 266.13; *Not. dign.* Occ. 33.3; upor. CIL III 11421: *Of(f)icina Solva*. ANREITER 2001, 218.

pleme, *populus*); upor. POKORNY, *IEW*, 1080–85; J. UNTERMANN, *Worterbuch des Oskisch-Umbrischen*, Heidelberg 2000, 779–783; DE VAAN, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Leiden, 618–619. HOLDER II 2021–2024; ELLIS EVANS 1967, 267–9; MEID 2005, 297–298; DELAMARRE 2003, 305; *tuto- MEID 2005, 297–298, (*Tu*- < *Tuto-). U Panoniji je lično ime posvedočeno u više varijanata: *Tutia* (m.) (RIU 220); *Tutuis* (RIU 947); *Tutuius* (RIU 947); *Tutio* (CIL XVI 13, *Dacus*), *Teutio Verco[m]bogionis* (CIL III 13389 = RIU 838, *Cirpi*). KATIČIĆ 1976, 182: *Tutor*. U Noriku se javljaju: *Tut(i)o*, *Tuta*, *Tutuia* (CIL III 5664= 11807 = ILLPRON 891). Upor. OPEL IV 135–136. Varijante se javljaju i u Galiji (*Tutulius*). Upor. keltski teonim *Teutates* (Mars) i vrhovno božanstvo kod Eraviska: *Iupiter Optimus Maximus Teutanus* (MEID 2005, 56–62). U svom katalogu, Majd uz ime *Tutula* komentariše (MEID 2005, 298): »...und Ihre Stammeszugehörigkeit zu den pannonischen Azali machen es unwahrscheinlich, daß ihr Name keltisch sein könnte.« S obzirom na broj potvrda keltskih imena kod ovog plemena moglo bi biti i keltsko, kao i ostala imena ove skupine posvedočena u Panoniji, koja je on odredio kao keltska. Osim toga, imena ove skupine javljaju u jugoistočnoj imenskoj oblasti (KATIČIĆ 1964, 16: *Teuta*, *Teutana*, *Teutaia*, *Teutios*, *Teuticus*, *Teudas*, *Tuta*...). Katičić ova jugoistočna imena odvaja od onih koja bi mogla biti keltska: »neće imati veze sa jugoistočnim imenima, imena izvedena od *teuta* = pleme bila su česta i kod Kelta i Germana« (*ibid.*), misleći na potvrde iz severne Italije, područja Japoda (Bihać) i srednje Dalmacije.

Vivenia — RIU 768 = CIL III 3661. Mesto nalaza: Sárísáp, kao i *Aicca Cansali f. Asalia*. U istom obliku ime je posvedočeno jedanput u Drobeta (Dakija): IDR II 135. OPEL IV 178 navodi samo ove dve potvrde. *Vivenus* se javlja u Noriku, upor. *Vibenus*, (CIL III 5104); *Vibunna* (AIJ 189) (KATIČIĆ 1966, 149). Najverovatnije od *Viben(n)ius*. OPEL IV 178. KATIČIĆ 1966, 149: »javlja se u nerimskoj imenskoj formuli i to tako često da se usprkos latinskom izgledu mora pomišljati na posebnu vezu sa noričkom keltskom onomastikom.«

Vegabius — CIL III 4292 = RIU 405. Mesto nalaza: *Brigetio*, Szony. *Aurel(ius) Vegabius*, princeps peregrine zajednice Azala. Ime nije drugde posvedočeno. Kako je spomenik izgubljen, ne može se proveriti da li je ime dobro pročitano.

Verbacius — TRHR 122: — *Atressi f.* OPEL IV 156; MÓCSY 1959, 195. Od

keltskog *uer- (DELAMARRE 2003, 314, 318; MEID 2005, 139, 178–182). Posvedočeno je i dva puta kod susednih Eraviska: jednom u vojničkoj diplomi RMD 266 i u natpisu RIU 1343. U Noriku su posvedočene varijante: *Verbicius* (ILLPRON 1007); *Verbicia* (CIL III 4811 = 11504); *Verbugia* (CIL III 10944). DELAMARRE 2003, 314, 318; ELLIS EVANS 1967, 279, 281; MEID 2005, 139 (*Vervicius*, *Verbacius*), 181 (*Vervicius*), 179 (*Verbugia*); EDPC 65.

GRUPA II. Domaća imena posvedočena u natpisima na teritoriji Azala

Anna — CIL III 4282 = RIU 690: *Anna Sammonis (Dasi Tasti ... co(n)iux)*. Mesto nalaza: Tata. Ime *Anna*, *Ana* je srednjodalmatsko ime, KATIČIĆ 1976, 180; u Dalmaciji: CIL III 14600, 2160, 8340, Visibaba. U Panoniji je posvedočeno još u Brigeconu (RIU 582), a javlja se i kod Eraviska: *Ana Garvlonis filia na|tione Aravi|sscam (!)* (AE 1939, 260), upor. KATIČIĆ 1964, 18 i 28 (spisak nekeltskih imena u Panoniji). Za potvrde v. OPEL I 116.

Atta — v. gore, grupa 1.

Aturo — AE 1974, 510 = RIU 729: *Aturo [---]leitlli | f(i)lius an(norum) LX A[---]o Aturo|ni(s) f(i)lius XXV [e]ques al(a)e | Ulp(ius) [---]s et Pe[---]*²⁹. Mesto nalaza: Szomor-Pusztasomodor (OPEL I 217), dvaput u ovom natpisu; varijanta od *Atturo*. Za imena *Attu-* v. MEID 2005, 253–254. HOLDER I 280; III 741.

Atresus — AE 2003, 1371 = TRHR 122: *Urbacius Atresi f(i)lius v(ivus) s<i>bi | [---]T | [---]*. Mesto nalaza: *Solva*. MÓCSY 1959, 165; MEID 2005, 161. Upor. ELLIS EVANS 1967, 144, 249–250: *ret(h)- »run«; EDPC 24. U Panoniji je posvedočeno u različitim varijantama: *Atressus Al|vavilli f.*, ćerka [Ul]p(ia) *Coimona* (CIL III 3687 = 10354 = RIU 1368, Tabajdime). Ime se javlja kod Eraviska, u vojničkoj diplomi: (RMD 251); *Atresus* (RIU 925), *Atressa* (CIL III 10362); posvedočeno je u Noriku u različitim varijantama (CIL III 5275 = ILLPRON 1309), *Adtresa* (AE 1975, 662); u Dakiji (IDR III/5, 450); u Narbonskoj Galiji: *Adrettius* (CIL XII 208), *Adretoni(us)* (CIL XII 739). OPEL I 204.

Bato — RIU 689. Mesto nalaza: Környe. Natpis pripada vojniku: *Bato Dasentis | filius an(norum) XXV exp|lorator Dases | pater p(osuit) h(ic) s(itus) e(st)*. KATIČIĆ 1962; 1964, 20; 1965, 70; ALFÖLDY 1969, 163–164.

²⁹ Čitanje prema: Lupa 738.

Katičić (KATIČIĆ 1964; 1965) ga ne uključuje u srednjodalmatsku imensku oblast jer se javlja više puta u jugoistočnoj imenskoj oblasti. Posvedočeno je i kod susednog plemena keltskih Eraviska: MÓCSY 1959, 166; upor. MEID 2005, 26. Za distribuciju v. OPEL I 278.

Blecissa — AE 1997, 1262 = TRHR 118. Mesto nalaza: *Solva*, Esztergom. U pitanju je varijanta imena *Blegissa*. OPEL I 304 navodi samo jednu potvrdu *Blegissa* (RIU 141). MÓCSY 1959, 219; MEID 2005, 256–257. Upor. DANA 2003, 174: *Blaikisa* (= *Blegissa*), *Blicisus* (CIL VI 37213), unosi ga u spisak dačkih imena. Sufiks *-issa* čest je kod keltskih imena, upor. MEID 2005, 323: *Aivissa*, *Blegissa*, *Combrissa*, *Magissa*, *Deivissa*, *Mogetissa*, *Troucetissa*, *Troucissa*. Keltsko.

Busturo — v. gore, grupa 1.

Butto — CIL III 10598 = RIU 783: *Buttoni Roman(i) f.* (dat.). OPEL I 330. Mesto nalaza: *Solva*, Esztergom, Bánom. MÓCSY 1959, 235; MEID 2005, 261. U Panoniji je posvedočeno i u natpisima: AE 1929, 219 (*Carnuntum*); CIL III 3801; 3819 (Ig); KATIČIĆ 1966, 158; KATIČIĆ 1968, 73–74. Ime je posvedočeno u Noriku: *But(tus)* (CIL III 4778 = 4785 + p. 2328.44); *Butus* se javlja na vojničkoj diplomi iz Donje Mezije, CIL XVI 13: *Tutio Buti f(i)lius Dacus*. Upor. EDPC 84: »PCelt. *butā- 'dwelling, place, hut'«.

Calmenus — RIU 801: — *Sindio(nis) f.* Mesto nalaza: Piliscsév. OPEL II 24 navodi samo ovo mesto.

Camurius — RIU 727. Mesto nalaza: Pusztasomodor. Javlja se u peregrinoj imenskoj formuli. Posvedočeno je u Galiji (DAG 224, 244; DELAMARRE 2004, 237); v. ELLIS EVANS 1967, 323: *Camars*, *Camenanus*, *Camerinus*; *Camerius* (CIL XIII 6005), *Camorinus*; *Camurius Camurrus*, *Camaracus*. U Dalmaciji je posvedočeno kao gentilno ime, *Camuria Polla* (CIL III 2915, Jader), ALFÖLDY 1969, 72. OPEL II 29.

Carmio — RIU 119 = TRHR 119. Mesto nalaza: *Solva*. Javlja se u Noriku, Galiji, severnoj Italiji, upor. *Carmo* (CIL III 5644, Norik), *Carm[---]* (AE 1979, 283), *Carmo Adnami* (CIL III 5644). DELAMARRE 2007, 105–106; lat. *Carminius*. upor. OPEL II 37–38.

Couco — TRHR 118. *Cocus*, *Cucus*. MEID 2005, 265–266 »unsicher«; RIU 1224. *Cucus* (RIU 928, Szentendre; *Verodubena Cesonis f.*). Nedavno je posvedočeno još jedanput u Panoniji, u Akvinkumu: *Quqo Resule fil.* (AE 2010, 1306 = *Lupa* 10780). *cuco-, *cuci- ? (*Cucius*), DELAMARRE 2003, 131; DELAMARRE 2004, 244 (DAG, indeks).

Dasius, Dasas (Dasent-) – v. gore, grupa 1.

Dervonia – CIL III 10603 = RIU 724 (v. niže Sisiu; Troucetimarus).

Mesto nalaza: Gyermely. Ime je keltsko. Izvedeno od **deru-* »drvo, hrast«; DELAMARRE 2003, 141; MEID 2005, 193–194, s.v. *Derva, Dervonia*; EDPC 96. U Panoniji: *Derva Comonis f.* (RIU 1354); *Derva Sisinae f.* (RIU 1226, *Intercisa*), u Noriku: *Derva Malaii filia* (CIL III 5419 = ILLPRON 1198); *Deruius* (DAG 1122); v. OPEL II 98. Upor. na primer gal. toponime *Dervum, Dervaci* (HOLDER I 1207); *Deruetius pagus* (DAG 765); *Deruiacus* (DAG 621); upor. u Dalmaciji: *Derva, Anderova; Andarvani*.

†Germus (= *Germanus*) – RIU 734. Mesto nalaza: Szomor-Pusztasomodor. Moći pominje ime *Germus* među »ilirskim« imenima kod Azala (MÓCSY 1959, 55, 175 i br. 181/5; upor. KATIČIĆ 1964, 270: *Germus/-a, Albona, Salona*). Međutim, sasvim izvesno da je u pitanju obično ime koje treba čitati *Germanus* (KAJANTO 1966, 201): *Vinedia | German[i filia]* ... (dobra fotografija spomenika dostupna je u epigrafskoj online bazi *Lupa*, i *EDH*, gde je čitanje korigovano).

Ioparus – RIU 1406. Za sada nema direktne paralele. Možda se može dovesti u vezu sa: *Iop[---]* (DAG 214), *Ioppillo* (DAG 818); *Ioppilo* (DAG 377); *Ioppios* (DAG 377); *Ioppus* (DAG 818); *Ioppus* (DAG 532) (DELAMARRE 2004, 253), Galija.

Lasc(i?)us – RIU 731: *Madena Lasci f.* MEID 2005, 274, u katalogu pod: *Lassonia, Lasaiu, Lascontia*, kao *Lascus* (upor. DAG 1129, 1281, 1358; DELAMARRE 2004, 255). KATIČIĆ 1968, 83–84. U BrigeCIONU je posvedočena ličnost *Aelius Lascius* (RIU 397; upor. MÓCSY 1959, 55, 248). Ime je u istom obliku posvedočeno još jednom, u Hispaniji (*HispEp* 7911). Imena ove skupine javljaju se u oblasti Iga (KATIČIĆ 1968, 83–84), nekeltski karakter. *Lascius* OPEL III 19.

Lic(c)aius – v. gore, grupa 1.

Lucius – v. gore, grupa 1.

Madena – RIU 731 (upor. gore: Matena). Ime je posvedočeno u Dalmaciji kod plemena *Daversi*: *Madena Plarentis* (CIL XVI 38) (KRAHE 1955, 69; MAYER 1967, 216; ALFÖLDY 1969, 235) i u natpisu vojnika poreklom iz Dalmacije (CIL XI 68), cf. ALFÖLDY 1969, 235; OPEL III 44. Ime se može dovesti u vezu sa keltskim *Madus*: *Mad-ussa*, koje je posvedočeno i u Podrinju: LOMA 2003–2004, 40, nap 36; 53. ELLIS EVANS 1967, 230–231: *Madi, Madicenus, Madia* (CIL V 4697); *Madico* (CIL V 4602),

Madicua (CIL XIII 3624); *Mado*, *Madu* (CIL III 8376), *Madui*, *Maduio*, »...should be included here as variants of Celtic *mat-* (v. niže, Grupa II, *Matena*). DELAMARRE 2004, 258 (DAG, index).

Masclenia — CIL III 4342 = RIU 558. Mesto nalaza: Szöny, *Brigetio*. Skupina je dobro posvedočena u sredinama sa keltskom onomastikom; upor. *Masclos*, *Masculus* (DAG 290); *Masclia* (DAG 744); *Masclinia* (DAG 968); *Masclinus* (DAG 346); *Masclius* (DAG 702, 1133); *Masclo* (DAG 821); *Masclus* (DAG 218; 322, 337, 415, 968); *Mascuili* (DAG 692); *Mascuillus* (DAG 337); *Masculus* (DAG 322, 1133) (DELAMARRE 2004). Belgica: *Mascio* (CIL XIII 3365); *Mascius* (CIL III 5637 = ILLPRON 1325), posvedočeno je u vojničkoj diplomi kao kognomen recipijenta iz plemenske zajednice Boja: *Ti. Claudio Secundi f. Masculo*. Javlja se jedanput u Gornjoj Meziji: *Masclus Licconis* (IMS IV 65). OPEL III 62 i upor. 63.

Neratus — CIL III 10604 = RIU 725 — *Ursi fil.* Mesto nalaza: Gyermely (*Crumerum*), MÓCSY 1959, 248. Keltsko ime izvedeno od *nert-* (»snaga, sila«) < **h₂ner-* (ἀνήρ); HOLDER II 719–726; MEID 2005, 237–238 (»mit männliche Kraft begabt«); dobro je posvedočeno u keltskim sredinama. OPEL III 98–99: *Nertus*, *Nertius*, *Nertianus*; javlja se i u složenicama, npr: *Nertomarus* (v. niže).

Nerotomarus — TRHR 119 (gore: *Carmio*). U pitanju je varijanta keltskog imena *Nertomarus*. Za potvrde u Panoniji: MÓCSY 1959, 183, 155/4 (*Boius*), 176/14; 205/25, 33. OPEL III 99; **nerto-* (»snaga, sila«). HOLDER II, 722; ELLIS EVANS 1967, 105–6, 237, 294, 408; DELAMARRE 2003, 235; MEID 2005, 113–114; EDPC 289.

Prosostus — AE 1997, 1262 = TRHR 118. *Prosostus Couconis f.* KATIČIĆ 1964a, 28. Mesto nalaza: *Solva*, gde je nađen i natpis koji pominje princepsa peregrine zajednice Azala (niže: *Talalnus*). Zatim, nedavno je posvedočeno još jednom u vojničkoj diplomi koja je nađena u mestu Tata, na teritoriji Azala kao patronimik žene veterana: *Romania Prososti fil.* (ZPE 174, 285 = AE 2010, 1259). Osim kod Azala, ime se u Panoniji javlja i u vojničkoj diplomi jednog Kornakata: *Dasenti Dasmeni f(ilio) Cornac(ati) et Iorae(?) Prososti filiae uxori eius* (CIL XVI 2), zatim, u vojničkoj diplomi jednog Panonca (RMD 404): *Prososto Ia[nu]ari f(ilio) Pannon(io)*, kao i u jednom natpisu iz Karnuntuma: *Ulp(ius) Prosostus*, patronimik: *Ambruc[o?]* (AE 1937, 78). MÓCSY 1959, 186, 155/5, 237/1. U Dakiji je posvedočeno i *Prisosta* (AE 1932, 81). Nije sasvim jasno zbog

čega ga je Majd (MEID 2005, 256) proglasio za »griekisch«. U pitanju je panonsko ime, karakteristično za severno područje.

Pusinnio — RIU 727 (v. Camurius, patronimik). Mesto nalaza: Piliscsév. Ime je u različitim varijantama dobro posvedočeno u Noriku, Reciji, Galiji, Britaniji, Hispaniji; OPEL III 173. DAG 972; *Pusinna* (DAG 1139); *Pusinna*, -us (DAG 1296); *Pusinnio*, *Pusintus* (DAG 1296) (DELAMARRE 2004), javlja se u Dalmaciji, a u ovom obliku najviše potvrda ima u Panoniji.

Sammo — CIL III 4282 = RIU 690. Mesto nalaza: Tata. MEID 2005, 240. OPEL IV 46–47. Od kelt. *samo-*; skup imena je izrazito čest u keltskim sredinama (HOLDER II 1335; ELLIS EVANS 1967, 252–253; DELAMARRE 2003, 266; 2004, 272 (DAG, index)).

Sibulla v. gore, grupa 1.

Simirasi(us?) — RIU 713 (crtež): *Trasanu* – f. Mesto nalaza: Piliscsév. DAG 1303 (DELAMARRE 2004, 276); *Simirinus* (DAG 1071). OPEL IV 83 (samo ovaj natpis).

Sindio — RIU 801. Calmenus – f. Mesto nalaza: Piliscsév. OPEL IV 83: navodi samo ovu potvrdu; upor. npr. *Sindilla* (DAG 1356).

Sisiu — CIL III 10603 = RIU 724 (2 puta), ž. Mesto nalaza: Gyermely. Ime je dobro posvedočeno u Panoniji i Noriku, ali se varijante javljaju i u drugim keltskim oblastima. U istom obliku, u Panoniji je posvedočeno još jedanput (RIU 923); zatim, javljaju se i varijante *Sisia* (CIL III 3285), *Sisio* (CSIRÖ I/3, 203), *Sisi* (CIL III 11273), *Sisiata* (RIU 49), (upor. FALILEYEV 2007, 131: IDR III/2, 380); *Sisiuna* (CIL III 10544), itd. Upor. Norik: *Sisia* (CIL III 5630); *Sisia* (CIL III 4983a, 4998, 5075; 5630; ILLPRON 782); *Sissia* (CIL III 5075) *Sisiu* (AIJ 112; ILLPRON 780), itd. HOLDER II 1587; MEID 2005, 288.

Tastus — CIL III 4282 = RIU 690: *Dasius Tasti* f. OPEL IV 109 navodi samo ovo mesto, dok je u tomu II 93 navedeno je kao *hapax*, *Dasitastes* (sic!), odakle i MEID 2005, 29 (fantomsko ime).

Toria — RIU 675: *Toria Licconis filia*). Mesto nalaza: Környe. Majd (MEID 2005, 30) ga je uvrstio među panonska imena, međutim u pitanju je latinsko gentilno ime. Kao gentilicij, posvedočeno je u Panoniji, Dalmaciji, severnoj Italiji i po jedanput u Galiji i Hispaniji. Za potvrde: OPEL IV 127.

Trasanu(s?) — RIU 713. Mesto nalaza: Szomod. OPEL IV 128. Moči (MÓCSY 1959, 193 бр. 167/1) donosi ime kao *Trasan(us)*, u RIU je pročitano kao *Trasam*, MEID 2005, 294: *Trasanu*; *Trasanus* (DAG 1309) (DELAMARRE 2004, 281). Majd ga je uvrstio u katalog, navodi da bi ovde moglo biti panonsko, verovatno na osnovu panonskog patronimika: *Dasentis f.* U severnoj Italiji su posvedočena: *Trasius* (CIL V 7221); *Traso* (CIL V 7167); upor. DAG 230, 386.

Troucetimarus — CIL III 10603 = RIU 724 (v. *Sisiu*, *Dervonia*). Mesto nalaza: Gyermely. Keltsko *troug-. DELAMARRE 2003, 303, *trougo-*, *trouget-* 'malheureux' ('miséricorde' ?); MEID 2005, 119. Imena ove skupine su brojna u keltskim sredinama. U Panoniji se javlja još jednom [T]roucetima[r]us (RIU 1397), i u varijantama *Troucetissa* (CIL III 14349,8), *Troucissa* (RIU 1359; RIU 1414), *Troucisa* (AE 1957, 164). Posvedočeno je u Noriku u različitim varijantama (npr. *Celeia: Trougeti-marus*), zatim, u Galiji. Za keltski element *māro- ELLIS EVANS 1967, 223; DELAMARRE 2003, 218d.; MEID 2005, 92; EDPC 258.

Urbacius — AE 2003, 1371 = TRHR 122 (v. *Atresus*). Upor. *Urbicius* (DAG 833, 1153); *Urbicus* (DAG 980, 1153, 1316), *Urbilus* (DAG 339); *Urbo* (DAG 1316); OPEL IV 184–185.

Vanus(?) — RIU 756. Mesto nalaza: *Crumerum*, Nyergesújfalu. MEID 2005, 303–304. OPEL IV 147 (samo ovaj natpis). U Noriku je posvedočeno *Vannus*. Treba pomenuti da je čitanje natpisa sporno. Naime, *Liccai* *Valno N B F*, kako stoji u korpusu, moglo bi biti: *Va<n>nonis f(ilius)*. U Gornjoj Meziji javlja se *Vanno*: *ILJug 37*; *ILJug 1421*; LOMA 2010, 30–31. s.v. *Vanno*.

Varzia — RIU 714: *Varzia Licai f(ilia)*. Mesto nalaza: Szomód. OPEL IV 148, navodi samo ovu potvrdu.

Vinedia — RIU 734. Mesto nalaza: Szomor-Pusztasomodor. Ime je posvedočeno u Dalmaciji, u Jaderu (CIL III 2963); venetsko: *Venetia, Celtic, *ueni (»friend«) *e/i*: *Venicarus/Vinicarus* (DELAMARRE 2003, 313; MEID 2005, 307–308), *Vin-*: HOLDER III 351; KATIČIĆ 1976, 182; MEID 2005, 152. Za element *-edio-* v. HOLDER I 2013.

* * *

Rezultati naše analize mogu se sumirati na sledeći način. Domaćih ličnih imena koja se pouzdano mogu pripisati Azalima, i koja smo

smestili u grupu 1 ima 29; od imena posvedočenih u natpisima na teritoriji koja se pripisuje plemenskoj zajednici Azala (grupa 2) u obzir je uzeto 38 imena od kojih se 6 imena javlja i u grupi 1.

Prema grupama, odnos bi se mogao odrediti ovako:

Grupa 1 (29 imena)

Panonska imena su: *Breucus*; *Dasas* (*Dasent-*) / *Dasius*; *Dasmenus*; *Liccaius*. U keltska imena mogu se ubrojiti: *Aicca*; *Atta* / *Atto*; *Busturo*; *Cuso*; *Cot[ ]*; *Gallunus*; *Lucca*; *Lucius* (?); *Matena*; *Nivio*; *Racio*; *Ruma*; *Sibulla*; *Siusius*; *Solva*; *Talalnus*; *Tutula*; *Vivenia*; *Verbacius*. Imena koja se javljaju samo jedanput: *Vegabius* (?) i *Etdeidatis* (?)

Grupa 2 (38)

Šest imena iz ove grupe pojavljuju se i u grupi 1. To su imena: *Atta*; *Busturo*; *Dasas* (*Dasent-*) / *Dasius*; *Liccaius*; *Lucius*; *Sibulla*. Od ovih *Dasas* (*Dasent-*) / *Dasius*, *Liccaius* karakteristična su imena za panonsko-dalmat-sku imensku oblast; jezgreno područje im je južna Panonija, ali su dobro posvedočena i u Dalmaciji.

Panonskoj imenskoj oblasti pripadaju i sledeća imena ove grupe: *Anna*; *Bato*; *Munnus*; *Prosostus*; zatim, njima treba priključiti imena koja se javljaju u obe grupe: *Dasas* / *Dasius*; *Liccaius*. Imena koja se mogu smatrati keltskim, bilo na osnovu toga što imaju keltsku etimologiju ili na osnovu prostorne distribucije u keltskim imenskim oblastima (pre svega u noričkoj) jesu: *Atta* (+G1); *Aturo*; *Atresus*; *Blecissa*; *Busturo*; *Butto*; *Camurius*; *Carmio*; *Couco*; *Dervoonia*; *Ioparus*; *Lasc(i?)us*; *Madena*; *Masclenia*; *Ner{ot}tomarus*; *Pusinnio*; *Sammo*; *Sibulla*; *Sisiu*; *Trasanu(s?)*; *Troucetimar*; *Urbacius*; *Vanno*; *Vinedia*.

Imena koja nemaju potvrde u drugim imenskim oblastima jesu sledeća: *Cansalus*; *Calmenus*; *Tastus*; *Varzia* (imaju samo po jednu potvrdu). Po jedanput su posvedočena i imena *Simirasius* (?) i *Sindio*, ali imaju paralele drugde.

Kako smo pomenuli, Azali su ubrojani među panonska plemena na osnovu toga što se smatralo da je njihova onomastika panonska. Rezultati našeg istraživanja, kojim su obuhvaćeni i noviji epigrafski nalazi, jasno ukazuju na to da se epihorska antroponimija Azala ne može više smatrati isključivo ili pretežno panonskom budući da se analizom pokazalo da je broj keltskih imena u antroponimijskom inventaru te

zajednice znatno veći nego što je broj panonskih imena. Stoga se može doći do zaključka da je kod Azala keltska komponenta dominantnija od panonske. U pitanju je peregrina zajednica čije je stanovništvo bilo mešovitog etničkog sastava, kao što su neki istraživači ranije već pretpostavljali.³⁰

Iako su *civitates* organizovane na plemenskom principu, reč je o rimskim administrativnim jedinicama koje nisu nužno obuhvatale jednu etničku celinu, niti su uvek odgovarale granicama i sastavu slobodnih plemena u predrimsko doba, iako su po njima mogle nositi ime.³¹ Kako se Azali u izvorima prvi put pominju u rimsko doba, u vreme Avgusta, kao *civitas peregrina* u provinciji Panoniji, ne treba isključiti mogućnost da ta zajednica predstavlja rimsku tvorevinu.

Skraćenice

AE — *L'Année épigraphique*, Paris, 1886–.

CAH² — *Cambridge Ancient History*, 2nd edition, Cambridge.

CIL — *Corpus inscriptionum latinarum*, Berlin.

DAG — WHATMOUGH, J. *The Dialects of Ancient Gaul*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1970 (indeks: DELAMARRE 2004).

EDH — *Epigraphische Datenbank Heidelberg*, www.epigraphische-datenbank-heidelberg.de

EDPC — MATASOVIĆ, R. *Etymological Dictionary of Proto-Celtic*. Leiden / Boston 2009.

ILLPRON — *Corpus inscriptionum lapidariarum Latinarum provinciae Norici usque ad annum MCMLXXXIV repertarum*, M. HAINZMANN / P. SCHUBERT, eds. Berlin, 1986–.

Lupa — *Ubi erat Lupa*, F. i O. HARL, www.ubi-erat-lupa.org.

OPEL — B. LŐRINZ / F. REDŐ. eds., *Onomasticon provinciarum Europae latinarum*, Budapest. Budapest: Archaeolingua, 1994–2000.

RIU — *Die römischen Inschriften Ungarns*, Budapest.

TRHR — *Tituli Romani in Hungaria reperti (Supplementum)*, KOVACS, P. Budapest.

ZPE — *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*.

³⁰ Npr. RUSSU *ad* FITZ 1977.

³¹ Upor. MÓCSY 1974, 66.

Bibliografija

- ALFÖLDY G. (1964), »Die Namengebung der Urbevölkerung in der Römischen Provinz Dalmatia«, *Beiträge zur Namenforschung* 15, 55–104.
- ALFÖLDY G. (1969), *Die Personennamen in der Römischen Provinz Dalmatia*. Beiträge zur Namenforschung, n. F. (Beiheft 4). Heidelberg.
- ANREITER P. (2001), *Die vorrömische Namen Pannoniens*. Budapest.
- DANA D. (2003), »Les Daces dans les ostraca du Desert oriental de l'Egypte. Morphologie des noms daces«, *ZPE* 143, 166–186.
- DELAMARRE X. (2003), *Dictionnaire de la langue gauloise. Une approche linguistique du vieux-celtique continental*, ²Paris.
- DELAMARRE X. (2004), »Index de J. Whatmough, *The Dialects of Ancient Gaul*«, *Veleia* 21, 221–287.
- DELAMARRE X. (2009), »Panonnica Celtica«, *Nouvelle Revue d'Onomastique*, 89–100.
- DELAMARRE X. (2010–12), »Notes d'onomastique vieille-celtique«, *Keltische Forschungen* 5, 99–137.
- ECK W. / PANGERL A. (2011), »Diplome für das Heer in Dakien«, *ZPE* 176, 221–233.
- ELLIS EVANS D. (1967), *Gaulish personal names: a study of some Continental Celtic formations*, Oxford.
- FALILEYEV A. (2007), *Celtic Dacia. Personal names, place-names and ethnic names of Celtic origin in Dacia and Scythia Minor*, Aberystwyth.
- FITZ J. (1977), »Onomastique pannonienne: La population de la Pannonie sous l'aspect de l'onomastique et de l'archéologie«, u: N. DUVAL, (ed.), *L'onomastique latine. Colloques Internationaux du C.N.R.S., n°564. Paris, 13-15 octobre 1975*, Paris, 395–401.
- GRBIĆ D. (2011), »Augustan Conquest of the Balkans in the Light of Triumphal Monuments«, *Živa Antika* 61, 129–139.
- GRBIĆ D. (2012), »Agripa, Plinije i geografija Ilirika«, *Lucida intervalla* 41, 93–105.
- HOLDER A. (1840–1916), *Alt-celtischer Sprachschatz*, I–III, Leipzig.
- KAJANTO I. (1965), *The Latin Cognomina*. Helsinki.
- KATIČIĆ R. (1962), »Die Illyrischen Personennamen in ihrem sudostlichen Verbreitungsgebiet«, *Živa Antika* 12/1, 95–120.
- KATIČIĆ R. (1963), »Das mitteldalmatische Namengebiet«, *Živa Antika* 12/2, 255–292.
- KATIČIĆ R. (1964), »Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija« [Die neuesten Forschungen über die einheimische Sprachschicht in den illyrischen Provinzen], *Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba održan 15. i 16. maja 1964*, Sarajevo, 9–58.

Dragana Grbić

- KATIČIĆ R. (1965), »Zur Frage der keltischen und pannonischen Namengebiete im römischen Dalmatien«, *Godišnjak CBI* 3, 53–76.
- KATIČIĆ R. (1966), »Keltska osobna imena u antičkoj Sloveniji«, *ArhVest* 17, 1966, 145–168.
- KATIČIĆ R. (1968), »Die einheimische Namengebung von Ig«, *Godišnjak CBI* VI/4, 61–120.
- KATIČIĆ R. (1976), *Ancient languages of the Balkans*, The Hague / Paris.
- KRONASSER H. (1965), »Illyrier und Illyricum«, *Die Sprache* 11, 157–183.
- LOMA S. (1992), Epigrafski spomenici i romanizacija srednjebalkanske oblasti, Beograd: Filozofski fakultet (magistarski rad).
- LOMA S. (2003–2004), »Domaće stanovništvo municipija S. u svetlosti novih epigrafskih svedočanstava«, *Starinar* LIII–LIV, 35–63.
- LOMA S. (2010), »Domorodačko stanovništvo Kosova i Metohije u svetlosti antroponimije«, *Kosovo i Metohija u civilizacijskim tokovima: Međunarodni tematski zbornik*, 3, Kosovska Mitrovica, 19–40.
- MAYER, A. (1957), *Die Sprache der alten Illyrier*, Wien.
- MEID W. (2005), *Keltische Personennamen in Pannonien*. Budapest.
- MÓCSY A. (1959), *Die Bevölkerung von Pannonien bis zu den Markomannenkriegen*. Budapest.
- MÓCSY A. (1962), »Pannonia«, *RE Suppl* IX, col. 515–776.
- MÓCSY A. (1968), »Azali«, *RE Suppl*. XI, col. 345–346.
- MÓCSY A. (1974), *Pannonia and Upper Moesia: A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*. London.
- RUSSU I. I. (1977), »L'onomastique de la Dacie romaine«, u N. DUVAL: *L'onomastique latine. Colloques Internationaux du C.N.R.S., n°564. Paris, 13-15 octobre 1975*, Paris, 353–363.
- SCHOBER A. (1923), *Die römischen Grabsteine von Noricum und Panonien*, Wien.
- SYME, R. (1933), »Campaigns of Octavian: review of E. Swoboda "Octavian und Illyricum"«, *JRS* 24, 66–71 = SYME, R. (1971), *Danubian papers*, Bucharest, 135–144.
- WILKES J. J. (1969), *Dalmatia* (History of the Provinces of the Roman Empire, 2), London.
- WILKES J. J. (1992), *The Illyrians*, Oxford.
- WILKES J. J. (1996), »The Danube provinces«, *CAH²* XI, 545–585.

Dragana Grbić
Institute for Balkan Studies SASA

Anthroponymy of the Azali

Abstract

In the present paper the author deals with native personal names of the tribe of the Azali who lived in northern Pannonia, where they were organized into a large *civitas peregrina* in Roman times. Based on the anthroponymy, it is usually considered that the Azali were of Pannonian ("Illyrian") origin, and that the tribe, positioned between the Celtic tribes of Boii and Eravisci, represented a "south Pannonian linguistic island in northern Pannonia". It has also been suggested that they were resettled from southern Pannonia to the north by Tiberius. However, the onomastic evidence indicates that this thesis needs revision. The author tries to examine the epigraphically attested personal names of the Azali, dividing them into two categories: 1. non-Latin personal names recorded in Latin inscriptions, in which the Azalian origin is expressed (29); 2. non-Latin personal names attested in the inscriptions from the territory of the *civitas peregrina* (38). The analysis of the onomastics inventory shows that a significant number of records appear to be Celtic.

Key Words: Native Anthroponymy, Latin Epigraphy, Azali, the Roman Province of Pannonia.